

EKONOMICKÁ INFORMÁCIA O TERITÓRIU

Bhutánske kráľovstvo

2019

I. ZÁKLADNÉ EKONOMICKÉ INFORMÁCIE

a) Základná charakteristika hospodárstva

Bhután patrí medzi najzavretejšie a najchudobnejšie krajiny, zároveň má jednu z najrýchlejšie rastúcich ekonomík na svete. Prispôbuje sa globalizácii a buduje hospodárstvo, pričom zároveň zachováva svoje starodávne tradície.

Bhutánsky HDP dosiahol v uplynulom roku hodnotu 2,1 mld. USD.

Pre väčšinu obyvateľstva je hlavným zdrojom obživy poľnohospodárstvo a chov hospodárskych zvierat. V Bhutáne stále pretrváva feudálny systém, majiteľmi väčšiny tejto pôdy sú lamaistické kláštory a veľkostatkári. Bhután zamestnáva až 93% občanov v produktívnom veku. Ekonomika krajiny je jedna z najmenej rozvinutých. Okrem lesníctva a stavebníctva tu takmer vôbec nie je zastúpený priemysel. Aj napriek tomu, že väčšina obyvateľstva nemá v domácnosti zavedenú elektrickú energiu, pre Bhután je jej výroba v hydroelektrárnach a export do Indie hlavným ekonomickým odvetvím. Ďalšími exportnými položkami sú cement, karbidy vápnika, minerály a teakové drevo. V posledných rokoch sa v Bhutáne začal rozvíjať technologický sektor, napríklad zelené technológie a elektronické obchodovanie. V roku 2012 bol otvorený prvý IT park, takzvaný Thimphu TechPark, ktorý podporuje startupy.

Bhutánske zahranično-ekonomické vzťahy sú úzko späté s Indiou. India totiž financuje väčšinu projektov v oblasti vodnej elektriny, ktorá je základom Bhutánskej ekonomiky. Taktiež sa podieľa na výcviku bhutánskej armády a poskytuje mu významnú rozvojovú pomoc. Vďaka dohode o voľnom obchodnom vzťahu medzi oboma krajinami Bhután exportuje až 90% produktov do Indie. Menou je bhutánsky ngultrum, ktorý je naviazaný na indickú rupiu, tá je taktiež používaná ako zákonné platidlo.

Bhutánske hospodárstvo prešlo významnými štrukturálnymi zmenami, v súlade s platným päťročným plánom rozvoja krajiny, zameraný na znižovanie chudoby, pokles nezamestnanosti a diverzifikáciu priemyselnej základne. Rozvoj Bhutánu sa opiera sa o koncepciu hrubého národného šťastia – systému, ktorým sa štatisticky meria kvalita života ľudí a vyvažuje duchovný a materiálny pokrok. Koncept národného šťastia v niektorých oblastiach bráni v prosperite krajiny. Zájmy ako je banský priemysel alebo konvenčná energetika nie je vždy možné efektívne skĺbiť s ekologickým prístupom. Podľa ústavy je nutné udržať zalesnených minimálne 65% plochy krajiny.

Cestovný ruch patrí medzi najvýznamnejšie odvetvia Bhutánskeho hospodárstva, aj napriek významným cestovným obmedzeniam. Bhután má limitovanú návštevnosť na 30 000 turistov ročne, čím bráni masovým prílevom turistov s cieľom zachovať unikátne budhistické tradície a kultúru. Zároveň nie je do krajiny možné vstúpiť bez oficiálne prideleného sprievodcu. V tejto súvislosti je za návštevu Bhutánu stanovený denný poplatok 250 USD, ktorý pokrýva náklady na cestovanie, stravovanie, ubytovanie a služby sprievodcu v krajine. Od tohto pevne stanoveného poplatku sú oslobodení občania Indie a Bhutánu, ktorí si môžu stanoviť vlastný rozpočet. Bližšie informácie o cestovaní do Bhutánu sa nachádzajú na stránke: www.kingdomofbhutan.com/travel

Mierový prechod na parlamentnú demokraciu sa uskutočnil v roku 2008 prijatím ústavy, čím sa zaručila deľba moci v rámci konštitučnej monarchie. Hlavou štátu je Duggjalpo, „dračí kráľ“. V poradí piatym kráľom je v súčasnosti Jigme Khesar Namgyel Wangchuck, ktorý prevzal moc v decembri 2006 po abdikácii svojho otca. Pokračuje v nastolenej modernizácii systému mocenského usporiadania. Zaslúžil sa o vytvorenie dvojkomorového parlamentu a presun právomocí voleným zástupcom. Prvé parlamentné voľby (horná komora 12/2007, dolná komora 3/2008) sa konali za vysokej účasti voličov a boli hodnotené v súlade s medzinárodnými štandardmi. V júli 2008 bola ratifikovaná nová ústava.

Bhután patrí tiež medzi málo krajín v Ázii, ktoré zrušili trest smrti (2004).

Základné makroekonomické indikátory

	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Rast HDP	2,1%	5,8%	6,5%	7,99%	4,63%
Inflácia	8,1%	5,2%	3,3%	3,2%	3,3%
Nezamestnanosť	2,9%	2,6%	2,5%	2,5%	2,4%

Zdroj: Royal Monetary Authority of Bhutan ([RMA Bhutan](#))

Lokálna mena, výmenný kurz

1 Ngultrum (BTN) = 100 chetrums

Výmenný kurz rovnaký ako Indická Rupia

Máj 2019: 1 EUR = 77,8 BTN

1 USD = 69,5 BTN

b) Hlavné odvetvia hospodárstva

Hospodárstvo Bhutánu, jednej z najmenej rozvinutých krajín sveta, je tradične zamerané na naturálne hospodárstvo a chov dobytka, ktoré stále zamestnávajú vyše 60 % obyvateľstva. Hlavný zdroj príjmov krajina získava z cestovného ruchu a predaja hydroenergie najmä do severných častí Indie. Zo sektorov hospodárstva medzi ďalšie patria bankský priemysel, ťažba stavebného kameňa a elektrotechnika. Bhutánska vláda v spolupráci s medzinárodnými organizáciami pripravila viacero reforiem, ktoré sa postupne realizujú. Tieto reformy by mali pomôcť k rozširovaniu výrobnjej základne a zlepšeniu sociálnej starostlivosti.

Bhutánska ekonomika vzrástla v roku 2018 o 8%. Ekonomický rast v roku 2018 predpokladá zrýchlenie na 8,5% a v nasledujúcom roku 8%. Inflácia klesla na novú úroveň a devízové rezervy sa posilnili. Vláda sa intenzívne zameriava na inkluzívny rast, urbanizáciu a rozvoj infraštruktúry. V spolupráci s medzinárodnými organizáciami pripravila celý rad reforiem, ktoré majú zabezpečiť rozširovanie výrobnjej základne a dopomôcť k zlepšeniu sociálnej starostlivosti.

c) Členstvo v medzinárodných organizáciách a účasť v integračných procesoch

Po období dobrovoľnej izolácie, Bhután otvoril dvere vonkajšiemu svetu až vstupom do Universal Post Union v roku 1961. V roku 1962 vstúpil do organizácie Plán Colombo, ktorý umožnil krajine kontakt s členskými krajinami južnej a juhovýchodnej Ázie s cieľom

podporiť kooperatívny hospodársky rozvoj. V roku 1969 Bhután vstúpil do Svetovej poštovej únie a v roku 1971 sa stal členom OSN. Následne získal členstvo v súvisiacich agentúrach OSN vrátane Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky, Svetovej zdravotníckej organizácie a UNESCO. V roku 1983 bol Bhután jedným zo zakladajúcich členov SAARC, čím nadviazal vzťahy s Coordination Bureau of the Nonaligned Countries, Ázijskou rozvojovou bankou a Európskym spoločenstvom.

Bhután má nadviazané diplomatické styky s 22 štátmi, vrátane EÚ. Od 26.9 2012 nadviazala Slovenská republika s Butánom oficiálne diplomatické styky, ktoré za slovenskú stranu pokrýva ZÚ Dillí. Bután má honorárnych konzulov v 10 štátoch. Aktuálne je členom 45 medzinárodných organizácií OSN, WTO (Svetová obchodná organizácia), WTO (Svetová turistická organizácia), ESCAP, FAO, G-77, IBRD, ICAO, IMF, SAARC, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, WHO, IOC...

Iba India a Bangladéš majú rezidenčné veľvyslanectvá v Bhutáne. Bhután má rezidenčné veľvyslanectvá – v Dillí (pokrýva Nepál a Japonsko), Dháke (pokrýva Maldivy, Pakistan, Južnú Kóreu a Srí Lanku), Kuvajte a Bangkoku. Krajina má tiež stále misie pri OSN v New Yorku a v Ženeve (pokrýva tiež niektoré európske krajiny a EÚ ako celok) a konzulát v Kalkate.

II. PODPORA OBCHODU A PODNIKANIA

a) Podnikateľská legislatíva

Systém organizácie a riadenia zahraničného obchodu a podpora exportu v krajine podlieha ministerstvu ekonomických záležitostí, ktoré upravuje obchodnú, investičnú a daňovú politiku v krajine ([Ministry of Economic Affairs](#)). Kontrolu nad devízovým hospodárstvom krajiny má Royal Monetary Authority of Bhutan ([RMA Bhutan](#)). Táto inštitúcia pomerne často zavádza monitorovacie mechanizmy exportných a importných aktivít podnikateľských subjektov krajiny, zabezpečuje stabilitu meny, podporuje rast produktívnych zdrojov, upravuje otázky exportných pôžičiek komerčných bánk a zabezpečuje menové a úverové aktivity v krajine.

Daňový systém Bhutánu prešiel viacerými reformami. Prvá sa uskutočnila v roku 1960. Nasledovala ďalšia v roku 1989, ktorá bola inovovaná v roku 1992. Táto je platná dodnes. V Bhutáne existujú dve základné dane – Business Income Tax (BIT) a Corporate Income Tax (CIT). Obe vo výške 30 %.

V Bhutáne sa ďalej platia priame dane z motorových vozidiel, pôdy, nehnuteľného majetku, zdravotné a miestne dane. Ich výška sa pohybuje od 3 do 30 %.

Každá firma, ktorá chce podnikat' v teritóriu sa musí zaregistrovať na Regional Revenue and Customs Office ([RRCO](#)), ktorý vydáva licencie - povolenie na obchodovanie v teritóriu.

b) Programy podpory zahraničného obchodu, technickej a finančnej pomoci, projekty regionálnej spolupráce

Viac informácií o daňovom systéme je možné získať na stránke [Asia trade hub](#).

Viac informácií o tendrovom systéme je možné získať na stránkach [Government tenders Bhutan](#), [Bhutan Tenders](#), [Tender Tiger](#).

c) Verejné obstarávanie

Podrobnejšie informácie možno nájsť na stránkach, [Business Bhutan](#), [National portal of Bhutan](#).

c) Zmluvná základňa

Slovenská republika nemá s Bhutánom podpísanú žiadnu zmluvu.

III. INVESTÍCIE, ENERGETIKA, VEDA A VÝSKUM

a) Priame zahraničné investície

Bhutánske firmy neprejavujú záujem o investovanie v SR. Obchodná spolupráca sa sústreďuje hlavne na tovarovú výmenu. Vláda sa snaží podporiť vstup PZI do krajiny. Investície v krajine sa realizujú prostredníctvom Ministerstva ekonomických záležitostí (MoEA).

b) Energetická politika krajiny

Energetickú politiku krajiny upravuje Oddelenie obnoviteľnej energie spadajúce pod ministerstvo ekonomických záležitostí Bhutánskeho kráľovstva.

c) Veda, výskum a vývoj, inovácie

Uvedenej problematike sa venuje súhrnný materiál na webovej stránke [Bhutan science&technology news feed](#).

IV. ZAHRANIČNÝ OBCHOD KRAJINY

a) Dovočný a vývozný režim, obchodná prax

Zahraničný obchod je úzko koncentrovaný na Indiu, s ktorou realizuje až 85% bhutánskeho exportu. Vývoz tvorí predovšetkým transfer vodnej energie, ktorý produkuje 50% celkových príjmov z exportu krajiny. Aj do budúcnosti sa predpokladá, že projekty v oblasti vodnej energie budú hlavným zdrojom nových pracovných príležitostí a kvantitatívneho rastu ekonomiky. Medzi ďalšími top vývoznými komoditami sú zliatiny železa, čiastočne spracované výrobky zo železa, karbidy, cement, drevo, kaučuk a potraviny. Dovozy krajiny má v posledných rokoch rastúcu tendenciu a jeho skladba dokazuje rastúce nároky obyvateľov. Dovážajú sa najmä pohonné hmoty a mazivá, produkty železa, hydraulické turbíny a iná hydro-technika.

Medzi Indiou a Bhutánom platí dohoda o voľnom obchode, ktorá zjednodušuje bezcolný dovoz. Táto má dlhodobú tradíciu. Pre ostatných dodávateľov sú v platnosti „Rules and Procedures of Import From Third Countries“, ktoré upravuje ministerstvo obchodu a priemyslu krajiny.

V minulom období prudko vzrástol hlavne objem dovozu. Očakáva sa, že trend rastu obchodnej výmeny Bhutánu s inými krajinami bude i naďalej pokračovať.

b) Základná štatistika zahraničného obchodu

	2013/2014	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18
Export (v mil. USD)	534,8	579,9	527,1	555,0	194
Import (v mil. USD)	928	1009,6	1104,5	1023,7	482
Bilancia	-363,2	-429,7	-577,4	-468,7	-288

Zdroj: Royal Monetary Authority of Bhutan ([RMA Bhutan](#))

c) Tovarová štruktúra zahraničného obchodu v členení vývoz/dovoz

Hlavným exportným tovarom Bhutánu sú ferozliatiny (120 mil. USD), karbid (22,7 mil. USD), Dolomit (11,4 mil. USD) a sadra (5,11 mil. USD).

Hlavným importným tovarom do Bhutánu sú ropné produkty (117 mil. USD), autá (22,1 mil. USD), stavebné stroje (14,8 mil. USD), železné produkty (13,1 mil. USD) a zváracie stroje (12,4 mil. USD).

d) Teritoriálna štruktúra zahraničného obchodu vývoz/dovoz

Najväčší obchodní partneri Bhutánu sú z pohľadu exportu: India (165 mil. USD – 85% celkového bhutánskeho exportu), Nepál (7,32 mil. USD – 3,8%), Nemecko (4,76 mil. USD – 2,4%), Taliansko (3,87 mil. USD – 2%) a Francúzsko (2,87 mil. USD – 1,5%).

Najväčší obchodní partneri Bhutánu z pohľadu importu sú: India (389 mil. USD – 81% z celkového bhutánskeho importu), USA (33,4 mil. USD – 6,9%), Južná Kórea (11,4 mil. USD – 2,4%), Japonsko (10,4 mil. USD – 2,2%) a Singapur (7,12 mil. USD – 1,5%).

e) Vývoj zahraničného obchodu so SR

Obchodná výmena medzi SR a Bhutánom je mimoriadne nízka a rádovo sa pohybuje od nuly do pár tisíc € (okrem fiškálneho roku 2016/2017 keď SR spoločnosť získala jednorazový kontrakt na import meracích zariadení). Vzhľadom na uvedené, nie je obchod medzi SR a Bhutánom vedený ani v štatistikách zahraničného obchodu.

V. MOŽNOSTI SPOLUPRÁCE SO SR

a) Vyhodnotenie možností spolupráce so SR

Potenciálne možnosti rozvoja ekonomickej spolupráce sú v oblasti hydroenergetiky, drevopriemyslu, poľnohospodárstva a potravinárskeho priemyslu. Bhután má záujem o investície resp. technológie do ťažobného priemyslu a následného spracovania za využitia ferozliatin.

Potenciálny obchodný partner Bhutánu by mal zohľadniť kultúrne špecifiká krajiny. Bhután je krajina, ktorá si úzko stráži tradície, kultúru a jednoduchosť domorodého obyvateľstva (Internet zaviedla krajina až v roku 2000, TV vysielanie v roku 1999 a mobilné telefóny v roku 2003.) V krajine je niekoľko tzv. „zakázaných území“, do ktorých je povolený vstup len v čase hlavných festivalov na zvláštne povolenia.

b) Praktické informácie pre exportéra a importéra

Kontaktné internetové adresy na príslušné inštitúcie

[Ministry of economic affairs](#)

[National portal of Bhutan](#)

[Tourism Council of Bhutan](#)

[Bhutan](#)

[Royal monetary authority of Bhutan](#)

[Bhutan Chamber of Commerce and Industry](#)

Víza

Turistický ruch v Bhutáne je prísne kontrolovaný. Občania SR podliehajú vízovej povinnosti a musia byť držiteľmi cestovného pasu s platnými vstupnými vízami.

Viac informácií ohľadom vízového styku a povolenia na vstup je možné získať na:

[Kingdom of Bhutan](#)

[Ministry of foreign affairs](#)

31. máj.2019